

Litteratur.

Svenska Fjärilar. Systematisk bearbetning av Sveriges storfjärilar, Macrolepidoptera, av Frithiof Nordström och Einar Wahlgren i samarbete med och under redaktion av Albert Tullgren. Hft 8—17. Stockholm 1937—39.

De tidigare utkomna häftena 1—7 av detta storslagna verk över våra svenska fjärilar recenserades i Ent. Tidskr. år 1937. Sedan dess har utgivningen fortskridit så långt, att spinnarfjärilarna ha avslutats och fam. *Noctuidae* i det närmaste helt utkommit.

Den allmänna delen fortsättes och behandlar på ett förtjänstfullt sätt och ganska utförligt fjärilarnas nytta och skada, deras fiender och sjukdomar, deras fortplantning samt deras utbredning och härkomst. Till det sistnämnda, utförliga och ytterst intressanta kapitlet höra synnerligen värdefulla kartor, visande utbredningen inom Skandinavien av ett dussin fjärilarter.

Den systematiska behandlingen har i de tidigare häftena i allmänhet kunnat anses god och tillförlitlig, men nu tyckes den snarast närma sig fullkomningen. Särskilt glädjande finner jag det vara, att ej endast den, som sysslar med fjärilarnas imago-stadium får tillförlitliga bestämningsmöjligheter. Även förstadierna äro här ovanligt utförligt behandlade. För larvernas bestämning finnas till och med talrika bestämningsstabeller och även förtydligande bilder i texten. Dessa böra bli en sporre för mången fjärilälskare att mera ägna sig åt studiet av och uppfödandet av larver. Kännedomen om t. o. m. de allra vanligaste arters förstadier är ju tyvärr ofta mycket minimal även hos eljes synnerligen duktiga lepidopterologer. — Ett flertal arters larver äro även avbildade på planscherna, och det lär vara meningen, att någon plansch utslutande med larver skall tillkomma.

Artisten Ljungdahl har dessutom i texten avbildat bakändan av ett flertal arters puppor visande cremaster och dess borst, vilka äro så viktiga för bestämningen av pupporna.

Bestämningen av imago-stadiet underlättas, i sådana fall där arter äro mycket snarlika eller ej säkert kunna särskiljas efter yttre kännetecken, genom exakta teckningar efter genitalierna hos hanarna och i några fall även hos honorna. De flesta av dem äro utförda av tandläkare Nordström. — Några former som i tidigare litteratur förts samman under gemensamt artnamn, ha vid nyare undersökningar visat sig böra uppdelas på flera arter. Så är exempelvis fallet med de forna *Hydroecia lucens* och *H. nictitans*. Dessa äro numera uppdelade på fyra arter, vilka vi finna under släktnamnet *Apamea*.

I nyssnämnda och liknande fall har ett synnerligen värdefullt arbete utförts genom att respektive formers utbredning i Sverige preliminärt utretts. Även för övriga arter har utbredningen inom Sverige kunnat anges betydligt säkrare än på sin tid i »Nordens Fjärilar», vilket till mycket stor del torde vara tandläkare Nordströms förtjänst. Hans utbredningskartor ha länge varit välkända och flitigt utnyttjade av våra svenska lepidopterologer.

När man studerar de här omnämnda häftena, stöter man över allt på små biologiska uppgifter, som på ett utomordentligt sätt i få ord ge något för resp. arter karakteristiskt. De äro små guldkorn, som göra läsaren glad och sporra intresset. Ett par exempel: »Anträffas företrädesvis i gles, fuktig skogsterräng»

(*Eurois prasina*). »Larven ligger ända till tio veckor oförpuppade i sin jordkokong innan förpuppning sker» (*Rhyacia xanthographa*). — »Äggen läggs med förkärlek djupt ned i tistelblommor, enstaka eller i små oregelbundna samlingar» (*R. cuprea*). — Läs även den utomordentliga beskrivningen av *Polia glauca*, sid. 118—19. — Arternas övervintringsstadium är också alltid omnämnt.

Beträffande artisten D. Ljungdahls planscher är endast ett att säga: att de äro utomordentliga. Det lönar sig ej ens att försöka i berömmande ord göra dem rättvisa. Varje sådant försök måste nämligen anses dömt att misslyckas. De torde ej kunna överträffas. — Att sedan planscherna 17—18 i reproduktionen synas ha utfallit något väl ljusa, är ju ej konstnärens fel.

Ett förhållande, som framstår såsom synnerligen viktigt, och vilket för verkets värde är av största betydelse, är det faktum, att så gott som alla avbildningarna på planscherna gjorts efter svenska exemplar. De lepidopterologer, som syssla med rasernas utforskning, ha nämligen härigenom fått ett tillskott till bestämmingslitteraturen, som ej nog kan uppskattas. — Om man dessutom betänker, att hos de Linnéanska arterna typexemplaret oftast är svenskt, förstås vikten av att svenska exemplar valts för avbildning. Det vore därför även önskvärdt, att det, innan verket avslutas, någonstades angäves, vilka arter, som avbildats efter utländska exemplar. — En del av de aberrationer, som avbildats, äro ritade efter resp. auctors typexemplar.

En liten detalj, som nog mången i latin och grekiska ej bevandrad entomolog skulle hälsat med glädje, hade varit att få accenter utsatta över art- och släktnamn, såsom skett exempelvis i Spulers arbete över europeiska fjärilar. Men sådana kunde ju exempelvis framdeles utan olägenhet utsättas i registret.

Som sammanfattande omdöme om de här recenserade häftena kan sägas, att de fylla ett verkligt behov av modern bestämmingslitteratur över svenska Noctuiden. — Standarden är alltigenom så hög, att den knappast lämnar plats för någon som helst kritik. Det är endast att beklaga, att det dröjer så länge mellan varje gång man får nöjet hålla ett nytt häfte av detta utomordentliga verk i sin hand.

B. H. Hanson.

Sveriges skogsinsekter. Andra omarbetade och utvidgade upplagan. 509 sidor och 570 figurer. Av Ivar Trägårdh. Hugo Gebers förlag, Stockholm 1939. Pris häftad 20 kr., inbunden 24 kronor.

Ett kvarts sekel har förflutit sedan Ivar Trägårdh för första gången presenterade sina »Sveriges skogsinsekter» för Sveriges och hela Nordens skogsmän och skogsentomologer. Behovet av ett dylikt arbete var vid denna tidpunkt mycket stort. Någon modern sammanställning av forskningsresultat på det skogsentomologiska området fanns då ej i den svenska facklitteraturen. Sedan A. E. Holmgrens dagar och till världskrigets början ha kunskaper om skogsinsekter och deras bekämpande ökat i så väsentlig grad — man behöver endast nämna arbeten av Altum, Nitsche, Nüsslin, Boas, Hopkins, Eckstein, Escherich, Knoche, Fuchs m. fl. — att en sammanfattning av de gjorda rönerna var en trängande nödvändighet. Denna uppgift var ingalunda lätt. Största delen av de nya betydelsefulla arbetena hade utförts i utlandet, och resultatet av desamma kunde därför ej med absolut säkerhet tillämpas på svenska förhållanden. Även urvalet av de arter, som skulle representera de svenska skogsinsekterna, utgjorde ett problem, som på grund av bristande skogsentomologisk kunskap var svårt att lösa.

Det oaktat lyckades författaren i 1. upplagan av »Sveriges skogsinsekter» ge en överskådlig och lärorik samt förträffligt illustrerad handbok, i vilken allt mera betydelsefullt material sammanfördes i systematisk ordning. Trägårdh

framhöll emellertid att alltjämt stora luckor förefunnos i kunskapen om en mängd skadainsekter.

Året efter den 1. upplagens utgivande (1915) upprättades vid Statens skogs-försöksanstalt under Trägårdhs ledning ett entomologiskt laboratorium, sedermera entomologiska avdelningen, och han blev nu i tillfälle att systematiskt bedriva skogsentomologisk forskning och successivt avhjälpa många av de brister, som han tidigare framhållit. Efter en välgenomtänkt och omfattande plan började den nya avdelningens verksamhet. De första åren arbetade Trägårdh ensam men så småningom lyckades han öka avdelningens arbetskraft (Spessivtseff, Forsslund, anmälaren m. fl.). Samtidigt sökte han intressera även utomstående entomologer och skogsmän för skogsentomologiska problem och förmå dem att genomföra undersökningar på egen hand. Även denna verksamhet kröntes med framgång. Arbetet gick i snabb takt, och redan så tidigt som 1923 skriver K. Escherich, Europas mest framstående skogsentomolog, i förordet till sina »Forstinsekten Mitteleuropas»: »Hier sei mir gestattet, einen Gedanken auszusprechen, der mich schon bei der Bearbeitung dieses Bandes oft bewegt hat und mich in der letzten Zeit geradezu mit schwerer Sorge erfüllt — die Frage nämlich, ob es uns gelingen wird, angesichts der traurigen Zustände unseres Vaterlandes die führende Stellung, die wir seit Ratzeburg in der Forstentomologie unbestritten innehalten, auch fernerhin zu bewahren? Die Sorge ist für den, der scharf zu sehen vermag, glaube ich, nicht unberechtigt. Man beachte nur die ausgezeichneten Leistungen der schwedischen angewandten Entomologen unter Führung Trägårdhs, die im vorliegenden Bande augenfällig in Erscheinung treten!»

Under den följande perioden utvidgades arbetsprogrammet ytterligare och det börjar omfatta ett flertal olika entomologiska problem av direkt eller indirekt ekonomisk betydelse. Undersökningar kommo sålunda att utföras över bl. a. större märgborren, snytbaggen, tallbocken, granbarkborren, tallsköttvecklaren, morfologiska, biologiska och ekologiska undersökningar rörande olika barkborrar och växtstekelarter, kvalitativa och kvantitativa skogsentomologiska undersökningsmetoder, epidemiologiska undersökningar över barkborrar och andra skogsinsekter, markbiologiska studier, sambandet mellan vissa skogsinsekter och skadesvampar m. m.

Resultaten av denna omfattande och fruktbara forskningsverksamhet kompletterade med uppgifter ur viktigare såväl utländsk som inländsk litteratur framlägger Trägårdh i den nyutkomna andra upplagan av »Sveriges skogsinsekter».

Som vårt skogsentomologiska vetande sedan 1915, då 1. upplagan såg dagen, ökats i hög grad, är det uppenbart, att 2. upplagan i själva verket blivit en ny bok. De framsteg, som gjorts under denna tid, innebära ej endast en ökning av biologisk kunskap, utan även tillkomsten av nya eller förut försummade skogsentomologiska forskningsgebit såsom ekologi, undersökningsmetodik samt skadegörelsens bedömande.

Den nya upplagan med 509 sidor och 570 textfigurer (mot 279 sidor, 136 textfigurer och 16 planscher i den gamla upplagan) omfattar 12 kapitel, av vilka de sju första behandla skogsinsekterna efter ordningarna, de övriga speciella frågor, nämligen: de skadliga insekterna och skogen, förutsättningar för massförökning, undersökningsmetoder, bekämpningsmetoder samt virkesförstörande insekter inomhus. I den första upplagan återfinner man endast kapitlet om bekämpandet samt om insekternas förhållande till skogen, vilka kapitel emellertid i den nya upplagan genomgått en fullständig omarbetning. Å andra sidan saknas i den föreliggande boken den allmänna delen rörande insekternas morfologi och utveckling samt kapitlet om gallinsekter. Utelämnandet av det senare kapitlet är väl motiverat, ty största delen av gallinsekterna spelar som skadedjur ej någon roll i skogen; arter av denna grupp däremot, som ha ekonomisk betydelse, upptagas i boken under resp. insektsord-

ningar. Att den allmänna delen ej upptagits i den nya upplagan måste betraktas som en viss brist, emedan boken är avsedd i första hand för undervisningen vid Skogshögskolan. Visserligen ha skogsleverna vissa kunskaper i allmän entomologi från skoltiden, men dessa kunskaper böra uppriskas och fördjupas, innan man börjar med studium av den systematiska delen. För författaren själv, som sedan mer än 20 år innehaft undervisningen i skogsentomologi vid Skogshögskolan, var denna omständighet givetvis ingen nyhet. Han befann sig emellertid i ett tvångsläge, emedan boken ej fick överskrida ett visst omfång. Inför valet, att antingen bibehålla den allmänna delen på bekostnad av skogsentomologiska frågor eller framlägga den skogsentomologiska delen utan större förkortningar och slopa den allmäntentomologiska inledningen, valde Trägårdh det senare alternativet.

En av de största svårigheter, som författaren hade att bemästra vid arbetandet av sin nya bok, var valet av de för skogshushållningen mer eller mindre betydelsefulla insektsarterna. Gränsen mellan dessa och övriga i skogen levande men forsligt mer eller mindre indifferent arterna är nämligen mycket svår att draga. I många fall är en viss arts betydelse svår eller omöjlig att bedöma. Detta kan bero dels på bristande kunskap om artens levnadssätt eller därpå, att arten ifråga är känd som skadegörare endast från utlandet. Vidare kan det inträffa att en art, som tidigare ej varit känd som skadegörare, plötsligt uppträder i stora mängder och förorsakar avsevärda förluster (detta var exempelvis fallet med *Pineus pini* och *Lygaeonematus subarcticus*). Trägårdh har lyckats träffa ett val, som tillfredsställer både skogsmannen och den skogsfaunistiskt intresserade entomologen. Boken upptager ej endast skogligt viktiga skadliga och nyttiga insekter, utan även en del arter av ringa betydelse, t. ex. *Orthotomicus proximus*, *Hylurgops*- och *Dryocoetes*-arterna samt rullvivlarna, vilka emellertid på grund av sin allmänna förekomst resp. ett levnadssätt, som liknar det hos vissa skadedjur, böra vara bekanta för skogsmannen. Endast i vissa enstaka fall förefaller det gjorda urvalet ej fullt berättigat. Sålunda synes den sällsynta *Rhyncolus lignarius* vara mindre lämplig såsom representant för trägnagande vivlar; större rätt härtill borde den allmänt förekommande *Eremotes ater* haft. Även sådana sällsynta arter som *Plagionotus detritus* och *Zeuzera pyrina* skulle kunnat utelämnas eller blott omnämnas i förbigående.

Bokens speciella del är i likhet med 1. upplagan ordnad efter systematiska synpunkter, vari den skiljer sig från en del andra nyare skogsentomologiska handböcker (t. ex. Barbey 1925 och Rimsky-Korsakoff 1935) där arterna äro grupperade efter trädslag, träddeklar etc. Bibehållandet av den systematiska ordningen är utan tvivel en fördel, som möjliggör en vida lättare orientering, i synnerhet när det gäller polyfaga arter. I övrigt finnes det i slutet av boken en i form av en bestämningstabell framlagd översikt över skadesekter på olika trädslag. I relation till resp. ordningars skogliga betydelse upptaga skalbagarna det största utrymmet i den speciella delen; sedan följa fjärilar, steklar och till slut övriga ordningar. Bland skalbagarna behandlas särskilt utförligt de tre skadedjurfamiljerna *Ipidae*, *Curculionidae* och *Cerambycidae*. För dessa med avseende på skogsinsekter mycket artrika familjer anföras dessutom särskilda bestämningstabeller, vilka framförallt äro grundade på lätt igenkännliga, sekundära karaktärer.

Skildringen av de i boken upptagna arterna omfattar morfologiska och biologiska uppgifter, skadegörelser och dessas betydelse för skogshushållningen, bekämpningsåtgärder samt för viktigare arter dessutom historiska översikter över större härjningar i Sverige samt i vissa fall även i grannländerna. Dessa härjningsstatistiska uppgifter äro av stort värde ej endast för skogsmannen utan även för forskaren.

Stor uppmärksamhet ägnar författaren bekämpningsmetoderna. Förutom anvisningar i denna fråga för viktigare arter i arbetets speciella del, samman-

ställer han allmänna synpunkter på bekämpningsproblemet samt vissa bekämpningsåtgärder i ett särskilt kapitel. Tack vare denna anordning har läsaren lätt att orientera sig i dessa frågor, varjämte upprepningar, som eljest skulle vara behövliga i den speciella delen, kunnat undvikas. Bekämpningsmetoderna indelas i fyra grupper: skogliga, biologiska, mekaniska och kemiska. Den första gruppen omfattar fångstråd, vältläggning såsom konserveringsåtgärd, barkning av stubbar samt upphuggning av brännved som medel mot barkborrar. Vid framläggandet av dessa problem tar Trägårdh framförallt hänsyn till de värdefulla resultat, som vunnits under barkborrekampanjen efter stormarna 1931—32. I kapitlet »Biologiska metoder» redogöres för erfarenheter från utlandet och möjligheterna att för Sveriges vidkommande tillämpa dylika bekämpningsmetoder. Bland mekaniska metoder anföres manuell insamling av skadeinsekter, fångst diken samt limringar (de senare behandlas utförligt i samband med nunnebekämpandet). Kemiska metoder omfatta slutligen bepudring av bestånd med mag- och kontaktgifter, besprutning av kvarliggande obarkat virke samt markbehandling med respirationsgifter. I samband härmed dryftas frågan om dylika metoders ekonomiska förutsättningar.

Ett av de mest värdefulla tillskotten i den föreliggande upplagan av »Sveriges skogsinsekter» är kapitlet X, som behandlar undersökningsmetoderna. Redan från skogsentomologiska avdelningens start har Trägårdh bedrivit ett systematiskt och målmedvetet arbete på detta viktiga men inom skogsentomologien tidigare försummade forskningsområde. Till att börja med gällde det att arbeta en objektiv undersökningsmetod för att kunna bedöma olika arters speciella krav på yngelträders ekologiska tillstånd och beskaffenhet samt — vid flera arters angrepp — utpeka den förste angriparen. Denna från början rent kvalitativa metod (»stamanalysen») kom sedan att omfatta beräkningar av populationernas numerär, angreppets täthet, mortalitetsprocenten m. m. Nästa etapp i detta forskningsarbete blev massanalysen, som i kap. X framlägges under »Den skogsentomologiska uppskattningsmetoden». Denna metod, som grundar sig på skogstaxatoriska och skogsentomologiska analyser, lämpar sig framförallt för uppskattning av skadornas omfattning och skadegörarnas numerär i stormhärjad skog. För praktiken är den av största betydelse, emedan den ger skogsmannen upplysning om, var och i vilken omfattning bekämpningsåtgärder (exempelvis fångstråd) böra tillämpas.

Bokens värde och framställningens åskådlighet ökas i hög grad av det utomordentligt rika illustrationsmaterialet, som utgöres av väl utförda teckningar (framförallt av insekter) och instruktiva fotografier (företrädesvis av insektsgångar och -skador). Beklagligtvis ha en del reproduktioner råkat bli betydligt mörkare än originalen — anmälararen hade tillfälle att jämföra reproduktionerna med originalbilderna — varigenom vissa detaljer i en del fall ej framträdde tydligt nog på reproduktionerna.

En bokrecensions trånga ram tillåter ej anmälararen att ingå på en mångfald intressanta problem, som vid sidan av de nu berörda dryftas i boken. Som helhet betraktad bör 2. upplagan av »Sveriges skogsinsekter» räknas till de bäst upplagda och i förhållande till den behandlade faunans omfattning mest innehållsrika läroböcker, som den skogsentomologiska litteraturen för närvarande har att uppvisa.

V. Butovitsch.

Festschrift zum 60. Geburtstag von Professor Dr. Embrik Strand, Vol. I—V: 3438 p., 98 Taf., 6 Texttaf., 687 Textfig. (Riga 1936—1939).

Die dem bekannten zoologischen Autor, dem 60jährigen Jubilar Prof. Dr. Embrik Strand, dem Ordinarius für Zoologie und Director des Syst.-Zool. Instituts und der Hydrobiolog. Station der Universität Lettlands, Riga gewidmete Festschrift ist eine zoologische Publikation ersten Ranges. Sie imponiert zunächst durch ihre Vielseitigkeit des behandelten Stoffes: wurden doch in ihr

fast alle Klassen des Tierreiches (manche sogar paläozoologisch) von den Protozoa bis zu den Mammalia mehr oder weniger eingehend behandelt. Ausserdem enthält sie Naturphilosophisches, Biographica und Bibliographica. Die fünf dicken Bände umfassen 194 Aufsätze, an denen 126 ausländische Zoologen aus 25 verschiedenen Ländern mitgearbeitet haben.

Die Beschränktheit des dem Referenten zur Verfügung gestellten Raumes gestattet aus der Fülle des anregenden und besonders für die Systematik so bedeutenden Stoffes kaum die Arbeiten besonders hervorzuheben, die sich auf das Spezialgebiet beziehen, dem sich unsere Zeitschrift widmet, geschweige auf ihren Inhalt einzugehen. Jeder Entomologe, mit welcher Ordnung er sich auch befassen mag, aber auch der Arachnidologe und Myriapodologe wird in den Bänden, von denen man gut sagen kann, dass sie nicht nur multa sondern auch multum bringen, diesen oder jenen Aufsatz finden der ihm zur Fortsetzung seiner Forschungen unentbehrlich ist. Besonders reichhaltig sind die Spinnen bedacht, vielleicht weil sich der Jubilar vor Allem mit Spinnen neben den Lepidopteren wissenschaftlich betätigt hat; in diesem Zusammenhang erwähne ich die Arbeiten von J. Balogh, Prof. Birula, Helen Hayden Blauvelt, Prof. L. di Caporiacco, D. E. Charitonov, Prof. Crosby & Bishop, Denis; Drensky, Ermolajev, Holm, v. Kolosváry, Kratochvil, Prof. de Mello-Leitao, Millot, Frant. Miller, K. Petrusiewicz, A. Rosca, Schenkel, Prof. Spassky u. M. Thomas. Für jeden Spezialisten bedeuten die angeführten Zoologen mehr als eine blosser Aufzählung von Namen; wie eine Bibliographie wirken sie einem befruchtenden Schlagworte gleich auf die Phantasie und Arbeitslust des Spezialisten: er muss sich dann unwillkürlich sagen »Halt! das muss ich nachschlagen!«. Genau so sollen die aufgezählten Namen der Entomologen wirken. Für Apterygogena: H. Strouhal und Prof. Silvestri, Odonata: Prof. Wnukowsky, Rhynchota: Prof. T. Esaki, K. Hofeneder, Knowlton & C. F. Smith und V. Lallemand, Coleoptera: V. Balthasar, M. Bernhauer (afrik. Staphylinidenfauna), S. Breuning, Goecke, Hajoss, R. F. Heberdey, Z. Kaszab, H. Kono, M. Liebke, O. Marcu, Neu, J. Obenberger, G. Ochs, K. Papp, R. Paulian, Prof. Pavilstshikov, Prof. J. Roubal, Prof. Semenov Tian-Shanskij & Bogatshev, Prof. Spacek, F. Spaeth u. E. Uhmann (Hispinen); Lepidoptera: E. Berio, Ferreira d'Almeida (neuer *Papilio*), Bainbrigge Fletcher, Gerasimow (minier. Lep.), O. Holik, M. Mariani (♀ Genit.-Armatur von *Pieris*), Niepelt, Ken-Ichi-Nomura, Obratsov, Röber; V. G. M. Schultz, L. Sheljuzhko u. Verity (♂-Genit. v. *Aglais urticae* L.); Trichoptera: K. Mayer; Diptera: L. Czerny, Prof. F. Lenz und Prof. A. Thienemann (Chironomiden—Metamph.); Hymenoptera: Arlé, E. Clement, A. Cros, Prof. Fahringer, Prof. Gregor, A. Hoffer, Prof. L. Masi, L. Moczar, Molitor, Prof. Pittioni, Prof. Popov, Yasumatsu, id. & Maidl, id. & K. Okabe u. Zirngiebl, (Tenthredin.) Von bibliognostischen Untersuchungen verdient Franz Poches minutiöse Arbeit über die Erscheinungszeiten der einzelnen Lieferungen von Esper besondere Beachtung, weil für allemal die Priorität gewisser Schmetterlingsnamen an der Hand dieser Feststellungen gesichert werden kann. Diese Arbeit stellt sich würdig an die Seite von Hemmings Werk über J. Hübner (1937). Die Festschrift wäre nicht vollständig, wenn sie nicht auch den Forscher Strand würdigen würde. Indem sie aus der Feder von Prof. Spacek zwei Aufsätze »Prof. Dr. E. Strand 60 Jahre« u. »Prof. E. Strand als Lepidopterenforscher« bringt, erhält die ganze Festschrift ihr nota propria. Eine vollständige Bibliographie gibt einen Schimmer von der wissenschaftlichen Tätigkeit des unermüdeten Jubilars. In der Redigierung dieser Festschrift, die wie eine Fortsetzung des von ihm herausgegebenen Archivs f. Naturgeschichte anmutet, liegt allein schon eine imposante, gewaltige Arbeit erstklassigen organisatorischen Könnens, zu der wir dem Jubilar besonders gratulieren. Möge sich jeder Forscher an dieser Festschrift ein Vorbild nehmen, wie man einen wichtigen Gedenktag verewigen mag.

Felix Bryk.